

מעשה מחוזה בכוכבים

מעשה מחוזה בכוכבים הנקרא "וירוש ביט" שבא פעם לעיר אחת והלכו אליו כל תושבי העיר כל אחד לשאלו עצה על מצוקתו ומכאוביו. באותה עיר דר עני מרוד וירא שמים שישב כל ימיו רק על התורה והעבודה, ואחר שהתפרסם שמו של זה החוזה בכוכבים וישועותיו ועצותיו, הפצירה בו זוגתו שילך גם הוא לזה החוזה, ואולי ייעץ לו איזה עצה טובה שיוכלו להגאל מעניותם הקשה והמרה. ומחמת שהיה ירא שמים ובעל אמונה לא שמע לקולה כלל וקלל. אולם אחר שהציקה לו עד מאד לא עמד בגנדה - "רצה לא רצה ובכל זאת הלך". בלשון זה אמר רבנו ז"ל בספורו מעשה זה: "יא גינאלט נישט גינאלט און פארט גינאנגען". אמר לו החוזה: "מזלך יאיר לך כשתתעסק בגנבה". וברח ממנו והלך לבית המדרש ללמד כסדרו. כשבא לביתו שאלה אותו זוגתו: מה אמר לך החוזה? ענה לה "לאו כלום". באמצע אכלו פרץ לפתע בצחוק רם. אמרה לו זוגתו: בודאי אמר לך החוזה איזה דבר אולם אינך רוצה לגלות לי הדבר. והציקה לו מאד - "רצה לא רצה ובכל זאת אמר לה", "יא גינאלט" וכו'. וגלה לה מה שיעץ לו החוזה. והודעוזה מזה שיעץ החוזה לבעלה החסיד דבר משנה כזה. והלך כהרגלו וכמנהגו שוב לבית המדרש ללמד ולעסוק בעבודת ה'. אחר זמן מה, כשהציק להם הרעב מאד, פנתה אליו זוגתו ואמרה לו: הייתי מוכנה כבר שתעסוק אף בגנבה ולא נחיה ברעב מציק כזה. וכך מיום ליום הציקה לו יותר ויותר שילך לגנב אף פעם אחת לכדי חיותם ממש - "רצה לא רצה ובכל זאת הלך". והתישב בדעתו שהיות שאין לו ברירה ובני ביתו מוטלים ברעב ילך ויגנב מהעשיר הגדול שבביתו אף סף מעט כדי חיותו ממש. והלך לבית מסחרו ומצא את השומרים ישנים ולא שאל אותו שום אדם למעשיו כלום ונכנס מחדר לחדר עד שהגיע לקפת הכסף ולקח סף מעט מאד והביאו ונתנו לזוגתו. ואמר לה: ראי שמלאתי הפעם רצונך כי לא אשוב ואעשה מעשה גנבה כזו. עברו שוב כמה ימים וחזר הרעב להציק להם. הפצירה בו זוגתו שוב ושוב שיחזור רק עוד פעם אחת על מעשהו - "רצה לא רצה ובכל זאת הלך". והצליח שוב במעשה גנבתו, וכך חזר על עצמו הדבר כמה וכמה פעמים. ונעשה רעש בעיר שנמצא גנב מופלא שגנב ולקח לעצמו כי אם סף מעט בלבד ומצליח לגנב כרצונו ואינו נתפס.

והיה הדבר מפלא גם בין הגנבים שאין חבורת הגנבים מכירים את זה הגנב, כי חפצו הגנבים להכניסו לחבורתם. והחליטו לעקב אחריו עד שיתפשוהו. ומחמת שגם לגנבים היה מזל טוב של גנבה, תפסוהו. ונפלא בעיניהם בראותם אותו והתנדדו והתחברו עמו. יום אחד באו אליו הגנבים ואמרו לו היות שנמצא בבית המלך בגדים יקרים מאד שקבועים בו אבנים טובות ומרגליות, ואם יגנבוהו יתעשרו מאד, וכבר זמן רב מתכוננים המה לגנבם

אולם אין ביכולתם לרב השמירה הגדולה ששומרים עליהם בבית המלך. ומחמת שפחו גדול ורב בגנבה על כן גלף הוא ויכנס לגנבם - "רצה לא רצה ובכל זאת הלך". ונכנס לבית המלך וכפי מזלו הטוב הצליח לגנבם. כשיצא לחוץ עם הגנדים למסרם לחבורת הגנבים החלו לריב ביניהם. כי בבוזם להתחלק ברכוש טען כל צד שמגיע לו חלק רב מחברו. הגנבים טענו שהם שגלו לו מהגנדים היקרים הנמצאים בית המלך ועל כן מגיע להם חלק הגדול.

לא ידעו לשית עצות עד שהחליט ואמר להם: היות והמלך הוא חכם גדול אפס אליו שוב ואשאלו שאלה זו. התפלאו חבריו הגנבים באמרם לו: וכי יתכן שאמה בעצמך תשאל שאלה זו את המלך? ענה ואמר להם: והרי למלך יש מספר ספורים קבוע שבכל עת שתדד שנתו מטרודתיו הרבות מספר הוא לו איזה ספור עד שיירדם, ועל ידו הצליח בדבר.

ויבין למחרת הלך וזעזע את משרת המלך עד שגער המלך, ופנה תיכף המלך למספר שישפר לו מעשה, והמספר עצמו ישן, ולקח הוא את תפקיד המספר, וספר את ספורו למלך באפן אחר, ובסיום המעשה שאלו מה דעתו בכונן זה, ענהו המלך בכעס, מה השאלה? בודאי מגיע חלק הגדול לזה הגנב הבר-מזל, כי במזלו הטוב הצליח להוציא מביית המלך. לאחר זמן נודע בבית המלך מגנבה זו, ונעשה רעש אף נכנס אחד לבית האוצר והצליח לגנב את הגנדים היקרים, והפליא הדבר את המלך ביותר, כי נזכר בשאלה זו שנשאל ומה שענה הוא עצמו על שאלה כזו, והשתומם בדבר עד שפרסם בחוצות העיר, שמבטיח לגנב זה שבאם יבוא הגנב ויתראה לפניו, לא יעשה לו המלך שום דבר, כי חפץ היה המלך לראות גנב מפלא כזה, "רצה לא רצה ובכל זאת הלך" וספר למלך כל המעשה שלו מהחל ועד כלה. והנה שרי המלוכה והשופטים אמרו למלך אף על פי שאמה מותר ומוחל לו, אולם אנו תובעים את הדין ממנו. וישבו ודנו בעניו ופסקו שצריף להענישו בתליה.

כשלקחו אותו לתליה ראה מרחוק את החוזה בכוכבים שהולך ונושא על כתפו שק מלא נעלים קרועות הנקרא "שקראבעס". פנה אליו בצעקה: "ראה להיכן מוליכים אותי. והלא אמה שיעצתני שמזלי הוא להיות גנב". שחק ממנו החוזה ואמר לו: "הבט נא בשקי שעל גבי המלא נעלים קרועות, כי כל כך הרבה נעלים קרעתי בתלייתי עד שיכליתי לתפסם ברשתי". כי הוא היה הפעל דבר והיצר בעצמו שארב לו להכשילו בפתוייו עד שתפסו והביאו למיתה ממש, רחמנא לצלן.

1. תולדות יעקב יוסף פרשת תצוה סי' ב

וכמו ששמעתי משל באחד שהפציר מחבירו לקנות ביתו ולא עלתה לו, עד שקנה בדמים מרובים שיהיה לו מקום בביתו רק על מסמר אחד, עד שזה היה סבה שהוכרח לעקור מביתו לגמרי.

2. ואמרו אנ"ש לענין זה המעשה, שדיק רבנו כמה פעמים בתבות "רצה לא רצה", "יא גיוואלט און נישט גיוואלט", פי זה היה חסרוננו, שנקנס עם יצרו בטוען ונטען, אם לעשות הדבר הרע אם לאו, ובאם היה חזק בדעתו מהחל ועד כלה, היה נצול ממנו והיה נשאר חי ושלם עם רב טוב, וממשיך לעבד את ה' כהרגלו. וזהו הנרמז בנפיון יוסף, שכתוב "וימאן" (בראשית לט) והטעם שעליו הוא "שלשלת" לרמז שלא רצה ולא רצה ולא רצה ברצון אחד שלם, ומשום כך זכה להנצל מהנפיון עד שגשעה משנה למלך.

3. ליקוטי הלכות, חו"מ הלכות גניבה הלכה ג אות ב

פי כל הגנבות נמשכין על ידי הפעל דבר שהוא הגנב הראשון ראש לכל הגנבים והרמאים שבעולם. פי הוא מתנהג עם רב בני אדם בדרך גנבה בערמה ורמאות נפלא בכמה וכמה מיני דרכים שונים שהוא מרמה את האדם וגונב דעתו בכל עת עד שרוצה לתפסו במכמתו רחמנא לצלן, פנודע ונראה בחוש... שכל זה הוא בחינת גנבה שבא על האדם כמו הגנב האורב במסתור כדי לצוד את האדם ברשתו חס ושלום. פי באמת על פי רב אי אפשר להפעל דבר שיבא להאדם להסיתו מיד לעברה גמורה חס ושלום, רק בתחלה מתלבש את עצמו במצות וגונב דעת האדם ומונה לו הדר, ומלביש לו העצה רעה שלו במצות. והיום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד וכו'.

4. עין איה ברכות ח"ב דף נה סימן לה ד"ה "חלמא בישא"

כח המדמה המחליק לאדם לצייר לפניו רק את הטוב, יוכל לעזור את עיניו שלא ישום לב על דרכיו וימשכוהו ללכת בשרירות לבו. כי אין לפניו חשבון של התוצאות הרעות של העתיד הצריך זהירות וזריזות להנצל מן הרע ולזכות אל הטוב.

5. מורה נבוכים ח"ב פל"ח

ותמצא מבני אדם מי שהשערות ותפישותו חזק מאוד וקולע, עד שאפשר שאינו מדמה בדבר שיהיה, אלא אם כן יהיה כפי שדימה, או יהיה מקצתו. וגורמי דבר זה מרובים, מנסיבות מספר בעבר ובעתיד ובהווה, אלא שמרוב חוזק התפישה הזו תסקור המחשבה את כל אותן הנסיבות ויסיק מהן בזמן קצר מאוד, עד שאפשר לחשוב כי זה לא במשך זמן. ובכוח זה מפתיעים מקצת בני אדם בהגדת עתידות מפליאות.

6. פסחים ק"ג ע"ב

אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי שמואל בר מרתא, אמר רב משום רבי יוסי איש הוצל: מניין שאין שואלין בכלדיים [החוזים בכוכבים]? שנאמר "תמים תהיה עם ה' אלהיך".

7. ספר מצוות קטן, מצווה יא

להיות תמים — פירושו שלא ישאל בכלדיים לידע עתידות, אלא יאמר: מה שירצה הבורא יהיה. כדאמרינן במסכת ברכות: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך?!"

8. ברכות י ע"א. בתרגום חופשי

"בנימים הים חלה חזקהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו פה אומר ה' צו לביתך פי מת אפה ולא תחיה". מה הכוונה "מת אפה ולא תחיה"? "מת" אתה בעולם הזה, "ולא תחיה" לעולם הבא. אמר לו חזקיה: וכל כך למה? אמר לו ישעיהו: מפני שלא עסקת בפריה ורביה. אמר לו: משום שראיתי שיצאו ממני בנים לא הגונים. אמר לו: בסתרי הקב"ה למה לך להתעסק?! תעשה אתה מה שאתה צריך לעשות, והקב"ה יעשה כטוב בעיניו. אמר לו חזקיה: תן לי את בתך, ושמא זכותי וזכותך יעמדו להעמיד בנים מעולים. אמרו לו: כבר נגזרה עליך הגזרה שתמות (ולא יועיל להינשא). אמרו לו: בן אמוץ, כלה נבואתך וצא. כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים.

9. ילקוט שמעוני מלכים ב סימן רמו

והיו מלאכי השרת סותמין את חלונות של רקיע, שלא תעלה תפלתו לפני המקום, ואומרים לפניו: רבון העולמים, אדם שהעמיד צלם בהיכל כלום יש בו תשובה?! אמר להם הקב"ה: אם איני מקבלו בתשובה, הרי הדלת נעולה כנגד כל בעלי תשובה. מה עשה הקב"ה? חתר לו כמין חתירה אחת תחת כסא הכבוד שלו ושמע תחינתו.

דע, שיש שם שפשהקדוש ברוך הוא רוצה להסתיר ולכסות את האדם מן הבעל דבר להציל אותו ממות שנגזר עליו אזי הוא מסתיר ומכסה אותו בזה השם (שם "סאל", ראשי תיבות "אתה סתר לי"). ואזי הבעל דבר משוטט ומחפש סביבות זה האדם לבקש לו מקום שיוכל להכנס תחת המסתר והמכסה להזיק לזה האדם. אך תכף קשמביט עליו נסתלק ואין לו כח מחמת זה השם. אבל דע, שששחם ושלום, מוצא מקום לכנס תחת המסתר והמכסה לשלט על האדם, אזי אדרכא מקבל עוד הבעל דבר יותר כח מזה השם (ומחבר את המ"ם לשם הקדוש סאל – ומצטרפות האותיות לשמו של סמאל).

11. ליקוטי הלכות, חו"מ הלכות גניבה הלכה ד אות ב

ועקר הגנבה שלו הוא בענין הממשכה שבאדם ששם עקר התחלת שליטת היצר הרע חס ושלום, אם אין נזהרין ונשמרין ממנו היטב, כי עקר היצרין הם הממשכות שבאדם... והיצר הרע, שהם הממשכות רעות, הם אורבים על האדם בכל עת ורגע כמו גנב ממש כדי שיתאחזו בממשכתו של אדם כדי להביאו לידי הרהורים ותאוות פאשר יודע כל אחד בנפשו... על כן צריך האדם להזהר ולהשמר מאד שלא יהיה ברוך אחר הממשכות רעות שמקנים בדעתו על ידי גנבותיו, רק ישתדל בכל פחו לגרש ולבצר הגנב מקרבו, כי באמת הבחירה ביד האדם לגרשו, כי הממשכה ביד האדם להטותה כרצונו ושם עקר הבחירה, אשרי השומר מממשכתו היטב, קדוש יאמר לו.

12. עבודה זרה נט ע"א.

לך לך אומרים לנוזר, לסביב הכרם אל תתקרב.

13. ליקוטי מוהר"ן תנינא ז

כי מי שרוצה לחגור מתניו להיות מפרנס, לתן פרנסה להתלויים בו, הוא צריך שיהיה איש חיל. ולא יהיה ההפך (שקורין: רע מזל, שלימזל) כי צריך שיהיה לו קצת ממשלה כי כל הפרנסה נמשך מהמלכות. ועל כן קשה הבעל חוגר מתניו נגד אשתו ומחייב עצמו לפרנסה כמו שכתוב בכתוב: ואנא אפלח ואוקיר ואזון וכו' - אז נותנים לו קצת ממשלה כמו שכתוב "והוא ימשל בך". כי על ידי הממשלה הוא יכול להמשיך הפרנסה.

14. ליקוטי הלכות, חו"מ הלכות גניבה הלכה ג אות ג

כי כל הגנבים נמשכים מהגנב הראשון שהוא הבעל דבר שמתנהג בגנבה כנ"ל שממנו מקבלים ונמשכים כל הגנבים וכל מזיקי עלמא. ועל כן התקון של הגנב הוא דיקא על ידי בחינת גנבה דקדשה שהוא בחינת ספורי מעשיות שמלכש בהם ונעלם בהם בדרך נפלא פנים של תורה, שעל ידי דרך גנבה זו דיקא מעורר הצדיק בני אדם משנתם ומחזירם בתשובה שלמה... ועל כן צריך הגנב לשלם תשלומי כפל, כי צריך לתקן במה שקלקל, כי על ידי ספורי מעשיות שנעלם בהם השבועים פנים של תורה שעל ידי זה הוא התעוררות השנה על ידי זה נמשך עשירות גדול שהוא בחינת כל הון דעלמא, ולא תחסר כל בה שעל ידי זה העשירות זוכין להתבוננות גדול וכו' כנ"ל.

15. הרב קרליבך

כל אחד רוצה שיהיה לו עסק רק עם צדיקים. בכל ישיבה רוצים רק תלמידים טובים. אכל מי רוצה גנבים? מי רוצה שקרנים? מי רוצה לבכות שבורים? אבל הקדוש ברוך הוא - הוא משהו אחר. "קרוב ה' לנשברי לב". וזה החילוק בין צדיק עליון לצדיק תחתון. צדיק תחתון אוהב רק צדיקים. צדיק עליון, כמו הבעל שם-טוב הקדוש, וכמוהו בכבודו ובעצמו, כמו הקדוש ברוך הוא, כמו דוד המלך - כל שבורי לב. נשמות שבורות.

16. סוכה נב ע"ב

תנא דבי רבי ישמעאל: בני, אם פגע בך מגול זה, משכהו לבית המדרש, אם אכן הוא נמוח... אם ברוך הוא מתפוצץ... אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן: יצר הרע מסיתו לאדם בעולם הזה, ומעיד עליו לעולם הבא.

17. בראשית רבה טז

רבי נחמן בר שמואל בר נחמן בשם רב שמואל בר נחמן אמר: "הנה טוב מאד", זה יצר טוב. "והנה טוב מאד" זה יצר רע. וכי יצר הרע טוב מאד, אמתהא. אלא שאלולי יצר הרע לא בנה אדם בית, ולא נשא אשה, ולא הוליד, ולא נשא ונתן. וכן שלמה אומר "כי היא קנאת איש מרעהו".

18. תניא פרק כד

החוטא ועובר רצונו יתברך, אפילו בעבירה קלה, בשעת מעשה הוא בתכלית הריחוק מקדושה העליונה, שהיא יחודו ואחדותו יתברך, יותר מכל בעלי חיים הטמאים ושקצים ורמשים המושפעים מסטרא-אחרא וקליפת עבודה-זרה.

19. ליקוטי מוהר"ן תנינא,מה

ונדמה לך, שאתה פוגם בכל שעה ממש נגדו יתברך, עם כל זה כנגד זה תדע, שאיש כזה שהוא מגשם כל כך כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשם יתברך - היא גדולה ויקרה מאד מאד. ואפילו נקדה קטנה מאד, שהוא נעתק מגשמיותו אליו יתברך הוא רץ כזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים... וצריך להיות עקשן גדול בעבודת השם לכלי להניח את מקומו. דהינו, מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אף אם יעבר עליו מה. וזכר דבר זה היטב כי תצטרך לזה מאד, כשתתחיל קצת בעבודת השם, כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חזק ואמין לאחז עצמו לעמד על עמדו. אף אם מפילין אותו, חס ושלום, בכל פעם, כי לפעמים יש שמפילין אחד מעבודת השם, כידוע, אף על פי כן עליו לעשות את שלו לעשות מה שיוכל בעבודת השם ואל יניח עצמו לפל לגמרי.

20. ליקוטי מוהר"ן מט

שעקר התשובה השלמה היא כשאדם עובר באלו המקומות ממש שהיה מקדם התשובה כל אחד לפי מה שיעבר עליו בימים הקודמים וכשעובר באלו המקומות והענינים שהיה מתחלה ממש ועכשו פונה ערף מהם, וכוּפָה יצרו לכלי לעשות עוד מה שעשה זהו עקר התשובה השלמה, ורק זה נקרא תשובה. והוא מעלה גדולה, כשיש עדין יצר הרע להאדם, כי אז יכול לעבד אותו יתברך עם היצר הרע דיקא. דהינו, לקח כל ההתלהבות והתמימות ולהכניסו בתוך עבודת השם. דהינו, להתפלל ולהתחנן בתמימות והתלהבות הלב וכיוצא. ואם אין יצר הרע להאדם, אין עבודתו שלמה כלל. והעקר לעצור ולעכב התמימות בעת התאוות ולהניחו בעת התפלה והעבודה שם יניח תמימותו והתלהבותו לתוך העבודה.

21. חיי מוהר"ן עח

וספר לי שבתחלת כניסתו לפה עמד פעם אחת על פתח בית המדרש שבביתו והוכיח את העולם על אודות התפלה שאינם מתפללים כראוי. וענה ואמר שאין שומעין משום אחד מהמתפללין שום המחצת כף. ומזה הבנו מיד שהוא רוצה להחזיר העטרה לישינה שיחזרו להתעורר להתפלל בכונה והתלהבות ובכח

גדול כמו התסידים הראשונים שהיו בימי הבעל-שם-טוב זכרונו לברכה ותלמידיו הקדושים שהיו בדורות שלפנינו. כי בתחלת ימי רבנו זכרונו לברכה כבר התחילו התסידים להתקצר וכו' והוא זכרונו לברכה יגע וטרח הרבה לתקן כל זה להחזיר העטרה לישינה.

22. כוכבי אור ח"ב ב-תרלב

בתחלת התקרבותו של מוהר"ן לרבנו, כשהיה אצלו על איזו שבת, התלהב והתעורר כל-כך, עד שיצא בליל שבת חוץ לעיר להר שליד הנהר "ביג" העובר בעיר ברסלב, וצעק כל הלילה לשם יתברך בהתבודדותו, והיה אומר: "רבנו של עולם, הרי כאן לזהט אש כזה, הבער נא אש זו בתוך לבי!"

23. כוכבי אור ח"ב ב-תקצג

פעם נסע מוהר"ן להתפלל על העגלה בהתלהבות וכו' כדרךכו בקדש, כשהגיעו אחר כך לאכסניה (קרעטשמע) אמר הבעל עגלה לבעל המלון "היום נסעתי עם יהודי שהתפלל תפלה בהתלהבות כזו שלא רק אני בכיתי (מרוב ההתעוררות) אלא אפילו הסוסים בכו.